

خرید کتاب های کنکور

با تخفیف ویژه

و
ارال رایگان

Medabook.com

مدابوک

پک جامه ناس تلفنی، رایگان

با مشاوران رتبه برتر

برای انتخاب بهترین منابع

دبیرستان و کنکور

۰۲۱ ۳۸۴۳۵۲۱۰

فهرست

دهم	
درس دهم: احیای ارزش‌های راستین	۱۶۳
درس یازدهم: جهاد در راستای ولایت ظاهری	۱۶۷
درس دوازدهم: عصر غیبت امام زمان	۱۷۲
درس سیزدهم: در انتظار ظهور	۱۷۵
درس چهاردهم: مرجعیت و ولایت فقیه	۱۸۳
درس پانزدهم: رهبری و مردم	۱۸۸
درس شانزدهم: عزّت نفس	۱۹۲
درس هفدهم: زمینه‌های پیوند	۱۹۸
درس هجدهم: پیوند مقدس	۲۰۳
پاسخنامه تشریحی	۲۰۶
دوازدهم	
درس اول: هستی بخش	۲۲۸
درس دوم: یگانه بی‌همتا	۲۳۶
درس سوم: توحید و سبک زندگی	۲۴۴
درس چهارم: فقط برای تو	۲۵۰
درس پنجم: قدرت پرواز	۲۵۷
درس ششم: سنت‌های خداوند در زندگی	۲۶۶
درس هفتم: در گرو کار خویش	۲۷۵
درس هشتم: بازگشت	۲۸۰
درس نهم: احکام الهی در زندگی امروز	۲۸۶
درس دهم: پایه‌های استوار	۲۹۳
درس یازدهم: عصر شکوفایی	۳۰۰
درس دوازدهم: نگاهی به تمدن جدید	۳۰۴
درس سیزدهم: مسئولیت بزرگ ما	۳۰۸
پاسخنامه تشریحی	۳۱۳
آزمون‌های جامع به همراه پاسخنامه کلیدی	۳۳۰
یازدهم	
درس اول: هدایت الهی	۱۰۷
درس دوم: تداوم هدایت	۱۱۴
درس سوم: آخرین پیامبر	۱۲۰
درس چهارم: معجزه جاویدان	۱۲۵
درس پنجم: مسئولیت‌های پیامبر	۱۳۱
درس ششم: پیشوای اسوه	۱۳۸
درس هفتم: امامت، تداوم رسالت	۱۴۳
درس هشتم: جان و جانشین پیامبر	۱۵۲
درس نهم: وضعیت فرهنگی، اجتماعی و ..	۱۵۸

پایه دهم

بخش دوم: قدم در راه

» درس نهم: آهنگ سفر

» درس دهم: اعتماد براو

» درس یازدهم: دوستی با خدا

» درس دوازدهم: یاری از نماز و روزه

» درس سیزدهم: فضیلت آراستگی

» درس چهاردهم: زیبایی پوشیدگی

بخش اول: تفکرو اندیشه

» درس اول: هدف زندگی

» درس دوم: پرپرواژ

» درس سوم: خود حقیقی

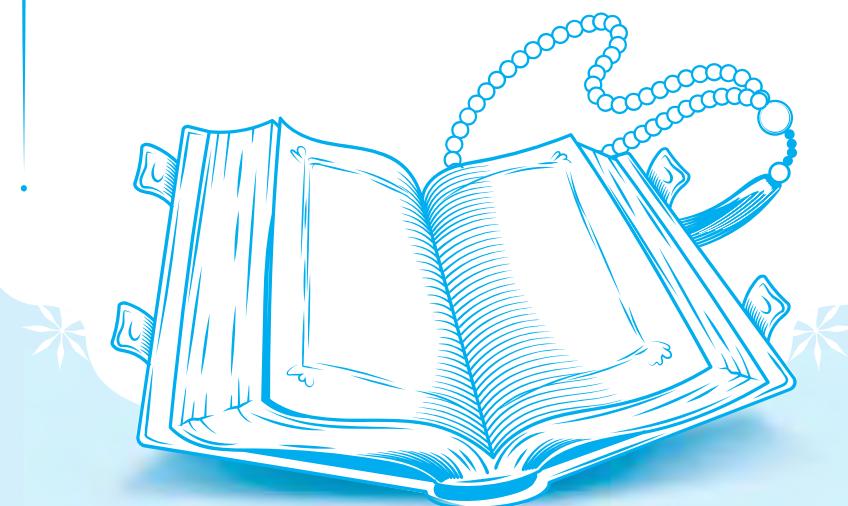
» درس چهارم: پنجهای به روشنایی

» درس پنجم: آینده روشن

» درس ششم: منزلگاه بعد

» درس هفتم: واقعه بزرگ

» درس هشتم: فرجام کار

بخش اول: تفکر و اندیشه

درس اول: هدف زندگی

در این درس چه می خوانیم؟

در این درس سخن از بیهوده نبودن آفرینش جهان و هدفمند بودن آن است. همچنین می خوانیم که هدف اصلی از خلقت انسان چیست و پی می بریم که کدام هدف ها در زندگی ما ارزش بیشتری دارند و هدف اصلی محسوب می شوند و کدام هدف ها هدف فرعی هستند.

جهان هدفمند

خلقت جهان نمی تواند بیهوده و بی هدف باشد (معلول)، زیرا خالق آن خداوند حکیم است (علت) و خدای حکیم هیچ کاری را بیهوده انجام نمی دهد.
آیات مرتبط:

سوره دخان - آیات ۳۸ و ۳۹

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا يَنْهَا لِاعِنَّ مَا خَلَقْنَا هُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

و ما آسمان ها و زمین و آنچه بین آن هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن ها را جز به حق خلق نکرده ایم.

مفهوم آیات خلقت هدفمند جهان آفرینش

نکات آیات ۱ حق بودن آفرینش جهان به معنی **هدفمند بودن آن** است.

۲ عبارت «خلقتنا» به **توحید در خالقیت** اشاره دارد. [ترکیبی با درس ۲ دینی دوازدهم]

۳ آفرینش هدفمند نشانه **حکمت الهی** است.

۴ انسان نیز همانند سایر مخلوقات، **آفرینشی هدفمند** دارد و باید در راستای رسیدن به آن هدف حرکت کند.

ازدواج: این آیات با آیه ﴿أَفَحَسِبُتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبْدًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ در درس پنجم دینی دهم ارتباط دارد؛ زیرا هر دو به بیهوده نبودن خلقت براساس حکمت الهی اشاره می کنند.

سفن مضرت علی در آغاز اغلب موعظه ها:

«ای مردم ... هیچ کسی بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود و انگذاشته اند تا به کارهای لغو و بی ارزش پیرداد». مفهوم حدیث آفرینش هدفمند انسان (حق بودن آفرینش)

تفاوت در هدف: انسان به دلیل ویژگی های خاص و تمایز او از سایر موجودات (علت)، در چگونگی رسیدن به هدف خود، تفاوت هایی با سایر موجودات دارد. (معلول)

تفاوت ها	انسان	سایر موجودات
تفاوت اول	خود باید هدفش را بشناسد (برخورداری از قدرت تعقل) و آن را انتخاب کند (برخورداری از سرمایه اختیار) و بهسوی آن گام بردارد.	گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غیرطبیعی به سوی هدف خود حرکت می کنند. نمونه: تبدیل دانه گندم به خوشی یا نهال خرما به نخل تنومند
تفاوت دوم	به خاطر روحیه بی نهایت طلبی همواره به دنبال اهداف پایان ناپذیر و تمام نشدنی است.	هم حیوانات و هم گیاهان هدف محدودی دارند و وقتی به میزانی از رشد و کمال می رسند، متوقف می شوند.
تفاوت سوم	انسان مجموعه ای از استعدادهای فراوان مادی و معنوی است (علت) پس به دنبال انتخاب هدف هایی است تا از آن طریق، استعدادهای خود را به کمال برساند. (معلول)	حیوانات و گیاهان استعدادهای محدود مادی دارند.

اختلاف انسان ها در انتخاب هدف

انسان ها اهداف مختلفی دارند؛ مثل رسیدن به پول و ثروت، جاه و مقام، کشف اسرار جهان و

منشأ اختلاف انسان ها در انتخاب هدف (معلول)، اختلاف در نوع اندیشه انسان است (علت)؛ زیرا هر کسی با **بینش و نگرش خاص** خود به دنبال هدفی می رود.

مثال اگر کسی کمک به دیگران را ارزشمند، سیراب‌کننده روحیه بی‌نهایت طلب و پاسخگوی استعدادهای گوناگونش بداند، می‌کوشد تا به دیگران کمک کند یا اگر کسی داشتن شهرت را مهم می‌داند، همه زندگی خود را صرف رسیدن به شهرت می‌کند و کسی که کمالات و خوبی‌های متعالی و بزرگ را شناخته، به آن‌ها دل می‌بندد و برای رسیدن به آن‌ها می‌کوشد.

معیار ارزش‌گذاری هدف‌ها

با توجه به آیات قرآن، هدف‌های انسان در زندگی را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد.

اهداف فرعی (هدف‌های دنیوی)	اهداف اصلی (هدف‌های اخروی)
آیه ۱۸ سوره اسراء: آن کسی که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کسی اراده نیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکنندگی در آن وارد شود.	آیه ۱۹ سوره اسراء: و آن کس که سرای آخرت را بطلبید و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.
۱ پیام آیه ۱ برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌نایدیر و تنها پاسخگوی برخی از استعدادهای مادی ما هستند.	۱ پیام آیه ۶ پیام آیه ۱ برخی هدف‌ها پایان‌نایدیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعدادهای مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند (پیام مشترک با آیه ۶ سوره قصص)
۲ اگر کسی آن‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند ممکن است به مقداری از آن برسد. (پیام مشترک با آیه ۲۰۰ سوره بقره)	۲ اگر کسی آن‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای رسیدن به آن‌ها بکوشد، به هدف خود خواهد رسید. (پیام مشترک با آیات ۲۰۱ و ۲۰۲ سوره بقره)
۳ اگر کسی فقط این هدف‌ها را انتخاب کند، سرانجام او خواری و سرافکنندگی و دوزخ است.	آیات ۲۰۱ و ۲۰۲ سوره بقره: و بعضی از مردم می‌گویند: پورودگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما از آتش نگاه دار. اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع الحساب است.
۴ اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند. (پیام مشترک با آیه ۲۰۰ سوره بقره)	۴ پیام آیات اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود. (پیام مشترک با آیه ۶ سوره قصص)
آیه ۲۰۰ سوره بقره: بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.	آیه ۶ سوره قصص: آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کید؟

نکته هر دوی این اهداف خوب‌اند و برای زندگی ما ضروری‌اند، اما مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن به اهداف اصلی شود. (اهداف فرعی نباید جای اهداف اصلی قرار گیرند.)

برترین هدف

برخی هدف‌های زندگی جامع هستند؛ یعنی دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند: چون که صد آمد نود هم پیش ماست رسیدن به آن‌ها برابر با دست‌یابی به سایر اهداف است: چون که صد آمد نود هم پیش ماست - با یک تیر چند نشان رازدن

هدف‌های جامع هر قدر برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را درون خود جای می‌دهند. مورد انتخاب افراد زیرک و هوشمند هستند. این افراد می‌خواهند «با یک تیر چند نشان بزنند».

نکته هدفی برای انسان کامل تر و برتر است که همه استعدادهای متنوع ما را دربرگیرد (به لیل متنوع بودن استعدادهای انسان در جایی متوقف نشود (به لیل بی‌نهایت طلبی انسان))

۱ هر کسی درون خود در جست‌وجوی سرچشمۀ خوبی‌ها و زیبایی‌های است و تا به آن نرسد، آرام و قرار ندارد (گرایش به خدا امری فطری است).
۲ روح انسان، بی‌نهایت طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، از طرفی خداوند خالق کمالات و زیبایی‌ها و سرچشمۀ آن‌هاست.
نتیجه: شایسته است که انسان، تهه تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ را به عنوان هدف اصلی زندگی خود انتخاب کند؛ نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست؛ نزدیکی به او یک نزدیکی حقیقی است.

انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند به خدا نزدیک ترمی شوند.

- ۱) از بهره‌های مادی زندگی درست استفاده می‌کنند.
 ۲) با انجام تمام کارهای دنیوی برای رضای خدا سرای آخرت خویش را آباد می‌سازند.
- افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود

آئه مرتبه:

سورة نساء - آیه ۱۳۴

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

مفهوم آیه بهره‌مندی از همه نعمت‌های دنیا و آخرت نتیجه تقرب به خداست.

نکات آیه ۱ کسی که هدفش رسیدن به نعمت‌های دنیاست (نه تقرب به خدا) به آن نمی‌رسد و زیان می‌کند؛ زیرا نعمت‌های دنیا و آخرت نزد خداوند است. این پیام مخالف با سنت امداد الهی است.

۲ کسی که هدفش تقرب به خدا و بندگی او باشد، هم به نعمت‌های دنیا می‌رسد و هم به نعمت‌های آخرت. چنین کسی با یک تبریز و نشان می‌زند.

۳ پاداش واقعی از آن کسی است که **قرب به خدا** را هدف و اصل قرار می‌دهد.

اتبات: این آیه با ایيات زیرا مولانا ارتباط دارد:

خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد?
 یا آن که برآرد گل، صد نرگس ترسازد?
 یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟
 ای باغ تویی خوش تریا گلشن و گل در تو؟
 ای عقل توبه باشی در دانش و در بینش؟

سوالات درس اول

(ریاضی ۹۸ - با تغییر)

۱ برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل بستن به آن‌ها، کدام فرایند لازم است؟ ۱) هر فرد با بینش و نگرش خاص خود باید به سراغ هدف برود و آن را انتخاب کند. ۲) تنها هدف‌هایی باید انتخاب شوند که میل بنهایت طلبی درون انسان را آرام کنند. ۳) باید بالاک و معیاری، هدف‌های همسو با میل بنهایت طلب و استعدادهای انسان مشخص شوند. ۴) هدف‌های زندگی به اصلی و فرعی تقسیم شوند و فقط هدف‌های اصلی مورد توجه قرار گیرند.

(تبریز ۹۸)

۲ بیت زیر به دنبال انتقال کدام مفهوم به مخاطب است؟

ای باغ تویی خوش تریا گلشن و گل در تو
 یا آن که برآرد گل، صد نرگس ترسازد

 ۱) انسان در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است. ۲) برخی با خوبی‌ها و زیبایی‌های درون خود به دنبال هدف می‌گردند. ۳) برخی از هدف‌ها به گونه‌ای هستند که هدف‌های دیگر را نیز در بردارند. ۴) افرادی هستند که به حیات دنیوی راضی شده‌اند و به آن آرام گرفته‌اند.

(زبان ۹۸)

۳ کدام عبارت قرآنی، تأکید می‌کند هر موجودی براساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده است؟ ۱) ﴿أَنْتُمُ الْفَقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ﴾ ۲) ﴿مَا حَلَقْنَا هُمَّا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ ۳) ﴿لَيَجْمَعَنَّنَّمٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ ۴) ﴿وَأَنَّكُمُ الَّذِينَ لَا تُرْجَعُونَ﴾**۴** عبارت «برخی از هدف‌ها به گونه‌ای هستند که هدف‌های دیگر را نیز در بردارند و رسیدن به آن‌ها مساوی رسیدن به هدف‌های دیگر نیز هست» مبین کدام مورد است؟

(قرآن ۹۸)

 ۱) و ما آسمان‌ها و زمین و آنجه بین آنهاست را به حق آفریدیم. ۲) هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست. ۳) بگو نماز، تمامی اعمال و زندگی و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است. ۴) به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم ... تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.

(فاجعه از کشور انسانی ۹۸)

۵ در فرآیند انتخاب هدف، کدام آیه شریفه مصداق «بک تیرو چند نشان» است؟

- (۱) ﴿وَ مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُبْ وَ لَعْبٌ وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَاةُ﴾ (۲) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعَيْنَدَ اللَّهُ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ﴾ (۳) ﴿وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بِالْأَعْلَمُ أَمْرِهِ﴾

(تهریبی ۹۳ - با تغییر)

۶ اگر گفته شود: «عیث آفرینش از پدیده های جهان به دور است.» پیام کدام آیه ترسیم شده است؟

- (۱) ﴿وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَا عِيْنَ ...﴾ (۲) ﴿وَ قَالُوا مَا هِنَّ إِلَّا حَيَاةُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا﴾ (۳) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنَدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ﴾ (۴) ﴿إِنَّ هَذِينَاهُ السَّبَبُ إِنَّمَا شَاكِرًا وَ إِنَّمَا كَفُورًا﴾

سرنخ: به موضوع آیات شریفه باید توجه داشته باشید، در صورت سوال «آفرینش پدیده های جهان» مورد بحث است.

(زبان ۹۱ - با تغییر)

۷ «هدف داری نظام آفرینش» از دقت در مفهوم کدام آیه به دست می آید و این هدفمندی معلول کدام صفت باری تعالی است؟

- (۱) ﴿وَ مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونَ﴾ - حکمت (۲) ﴿وَ مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونَ﴾ - عدل (۳) ﴿وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَا عِيْنَ ...﴾ - حکمت

۸ اگر گوییم: با توجه به آیه «ما خَلَقْنَا هُنَّا إِلَّا بِالْحَقِّ» آفرینش جهان «حق» است به کدام مورد اشاره کرده ایم و این مورد نتیجه کدام صفت الهی است؟

- (۱) هدفمندی آفرینش جهان - عدل الهی (۲) هدفمندی آفرینش انسان - عدل الهی (۳) هدفمندی آفرینش انسان - حکمت الهی

۹ پاسخ به این پرسشن که: «ما انسان ها برای چه آفریده شده ایم؟» روشنگر کدام مفهوم است و اهمیت آن معلول کدام عامل است؟

- (۱) هدف آفرینش انسان - بهره مندی انسان از نیروی تعقل و تفکر و لزوم انتخاب راه درست (۲) هدفمندی نظام آفرینش - امکان از دست رفتن سرمایه های ارزشمند در صورت نداشتن پاسخ (۳) هدف آفرینش انسان - امکان از دست رفتن سرمایه های ارزشمند در صورت نداشتن پاسخ (۴) هدفمندی نظام آفرینش - بهره مندی انسان از نیروی تعقل و تفکر و لزوم انتخاب راه درست

۱۰ این نکته که «در پی خلقت تک موجودات این جهان هدف وجود داشته است» نتیجه کدام استدلال است؟

- (۱) خلقت هر موجودی نظمی دارد و هر نظمی هدفی را دنبال می کند. (۲) خالق آن ها خدایی حکیم است و خدای حکیم هیچ کاری را بیوهوده انجام نمی دهد. (۳) خلقت هر موجودی براساس برنامه ای مشخص بوده است. (۴) هر موجودی به سوی مقصدی در حرکت است که همان هدف اوست.

۱۱ انتخاب هدف برای انسان بر چه اساسی صورت می گیرد و این امر در رابطه با حیوانات و گیاهان به ترتیب چگونه است؟

- (۱) شناخت و بینش - غریزی - طبیعی (۲) شناخت و اختیار - طبیعی - غریزی (۳) شناخت و بینش - طبیعی - غریزی

۱۲ انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی زندگی و اختلاف در انتخاب هدف های زندگی، معلول نزدیک تر شدن جان و دل انسان به خدا است.

- (۱) معلول - اختلاف در نوع بینش (۲) علت - اختلاف در نوع بینش (۳) علت - اختلاف در فرهنگ اجتماعی

۱۳ عبارت «بک تیرو چند نشان» معترض کدام هدف و نتیجه انتخاب چگونه افرادی است و مفهوم کدام آیه تأییدی براین مدعای است؟

- (۱) اصلی - زیرک - ﴿فَعَيْنَدَ اللَّهُ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ﴾ (۲) برتر - مؤمن - ﴿مَا هِنَّ إِلَّا حَيَاةُنَا الدُّنْيَا﴾ (۳) برتر - زیرک - ﴿فَعَيْنَدَ اللَّهُ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ﴾ (۴) اصلی - مؤمن - ﴿مَا هِنَّ إِلَّا حَيَاةُنَا الدُّنْيَا﴾

۱۴ پاسخ قرآن کریم به آنان که خواهان نعمت های دنیا بی هستند، کدام آیه شریفه است و درک پیام این آیه و عمل به آن کدام نتیجه را به دنبال دارد؟

- (۱) ﴿وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَا عِيْنَ ...﴾ - آباد شدن سرای آخرت (۲) ﴿فَعَيْنَدَ اللَّهُ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ﴾ - آباد شدن سرای آخرت (۳) ﴿وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَا عِيْنَ ...﴾ - صرف نشدن سرمایه ها برای کارهای کم ارزش (۴) ﴿فَعَيْنَدَ اللَّهُ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ﴾ - صرف نشدن سرمایه ها برای کارهای کم ارزش

۱۵ اگر بگوییم: «در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی نهفته است»، به کدام ویژگی خلقت اشاره کرده‌ایم و این خود دلیلی بر کدام ویژگی خداوند و مفهوم دریافت شده از کدام آیه شریفه است؟

- (۱) حق بودن - ربویت - ﴿ و مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لِهُوَ وَلَعِبٌ ﴾
- (۲) انسجام - حکمت - ﴿ وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لِهُوَ وَلَعِبٌ ﴾
- (۳) انسجام - ربویت - ﴿ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ ﴾
- (۴) حق بودن - حکمت - ﴿ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ ﴾

۱۶ رسیدن به مال و ثروت و خیرخواهی نسبت به دیگران به ترتیب جزء کدام دسته از اهداف هستند و پایان ناپذیر بودن مربوط به کدام مورد است؟

- (۱) اصلی - فرعی - دوم
- (۲) اصلی - اصلی - اول
- (۳) فرعی - اصلی - دوم
- (۴) فرعی - فرعی - اول

۱۷ بیت «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟ / یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟» بر کدام مفهوم دلالت دارد؟

- (۱) در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد، زیرا خالق آن‌ها خداین حکیم است.
- (۲) انسان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب دارد، او به دنبال چیزهایی است که هرگز پایان نمی‌پذیرند.
- (۳) خداوند سرچشمۀ خوبی‌ها و زیبایی‌های است و شایسته است که او را به عنوان هدف جامع برگزینیم.
- (۴) رسیدن به هدف بزرگ، همت و اراده بزرگ می‌خواهد.

۱۸ کدام بیت با آیه شریفه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ تَوَابَ الدُّنْيَا فَعَنْدَ اللَّهِ تَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» ارتباط مفهومی دارد؟

- (۱) ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
- (۲) ای باغ تویی خوش تریا گلشن و گل در تو؟ / یا آن که برآرد گل، صد نرگس ترسازد؟
- (۳) بیخود شده آنم، سرگشته و حیرانم / گاهیم بسوزد پر، گاهی سرو پرسازد
- (۴) ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟ / یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

۱۹ با توجه به مفهوم آیه شریفه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ تَوَابَ الدُّنْيَا ...» کدام هدف شایسته انتخاب به عنوان هدف نهایی است؟ این انتخاب انسان معمول کدام

عامل است؟

- (۱) سعادت اخروی - بی‌نهایت طلبی روح انسان
- (۲) تقرب به خدا - بی‌نهایت طلبی روح انسان
- (۳) سعادت اخروی - نامحدود بودن کمالات معبد
- (۴) تقرب به خدا - نامحدود بودن کمالات معبد

۲۰ مفهوم دریافت شده از مصراع «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» با مفهوم کدام آیه یکسان است؟

- (۱) آن کسی که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کسی که اراده کنیم - می‌دهیم.
- (۲) بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن؛ ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.
- (۳) و بعضی می‌گویند: بپروردگاری به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی عطا فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار.
- (۴) آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟

سرخ: صد هامع تر از نود است و آن را در برابر می‌کنید. بینید کدام آیه به مفهومی جامع و برتر اشاره کرده است.

۲۱ کدام آیه شریفه مهر تأییدی است بر موعظه گرانقدر امیر مؤمنان علیہ السلام که فرمود: «ای مردم هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند

و او را به خود و انگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد؟»؟

- (۱) آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است.
- (۲) و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم.

(۳) آن کسی که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم به او می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد.

(۴) ما راه را به او نشان دادیم، یا سپاس‌گزار خواهد بود و یا ناسپاس.

سرخ: به واژه‌های کلیدی این سفن (فت کنید؛ بیهوده آفریده نشدن)، «کارهای لهو»، «کارهای لغو»

درس پنجم: مسئولیت‌های پیامبر(ص)

در این درس چه می‌خوانیم؟

در این درس با مسئولیت‌هایی که خداوند بر عهده پیامبر(ص) نهاده، آشنا می‌شویم؛ سپس مطالبی درباره ضرورت تشکیل حکومت اسلامی، ولایت معنوی پیامبر و عصمت ایشان می‌خوانیم:

آخرین پیامرسان الهی

پیامبر اکرم(ص) به عنوان آخرین پیامرسان الهی، ۲۲ سال وظیفه و مسئولیت «رسالت» را بر عهده داشت. با توجه به تعلیمات قرآن و سیره رسول خدا(ص) متوجه سه مسئولیت مهم ایشان می‌شویم.

مسئولیت‌های سه‌گانه پیامبر(ص)

۱) دریافت و ابلاغ وحی

دریافت آیات قرآن کریم به طور کامل از فرشته وحی و رساندن آن به مردم بدون هیچ کم و زیادی.
اقدامات پیامبر در این راستا

﴿اين وظيفه را به طور كامل انجام داد و همه آيات قرآن را برای مردم خواند.﴾

﴿نويسندگاني را مأمور نوشتن قرآن نمود ← نويسندگان قرآن را **كتاب وحی** مي‌گفتند.﴾

﴿عدد زبادي نيز قرآن را فراگرفته و حفظ مي‌كردند ← حفظ‌کنندگان قرآن را **حافظان وحی** مي‌گفتند.﴾

﴿پیامبر اکرم(ص) همچنین قرآن را که به تدریج نازل می‌شد، مرتب و تنظیم کرد و در اختیار آیندگان قرار داد.﴾

﴿اولين و برترين كاتب و حافظ قرآن کریم، **حضرت علی** (علیه السلام) بود.﴾

این سخن عبدالله بن مسعود نیز اشاره به همین مسئولیت پیامبر(ص) دارد: «ما ده آیه از قرآن را از پیامبر(ص) فرامی‌گرفتیم و بعد از این‌که در معنای آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌نمودیم، بار دیگر برای يادگرفتن آیات بعدی نزد پیامبر(ص) می‌رفتیم.»

۲) تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی)

بعنی: شرح احکام و مطالب قرآن و آموزش آن به مردم ← تا مردم بتوانند به معارف قرآن دست یابند و جزئیات احکام و قوانین را نیز بفهمند و شیوه عمل به آن را بیاموزند.

نکته

﴿اولين و معبرترین مرجع علمي برای فهم عميق آيات الهي ← گفتار و رفتار پیامبر(ص) است.﴾

﴿اولين و بزرگ‌ترین معلم قرآن ← پیامبر اکرم(ص) است.﴾

﴿اولين و برترين كاتب و حافظ قرآن کریم ← حضرت علی (علیه السلام) است.﴾

آیه مرتبه:

سورة آل عمران - آیه ۱۶۴

﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنفُسِهِمْ يَتَلَوَّ عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعِلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَغِيَّ صَلَالٍ مُبِينٍ﴾

بی‌شک خداوند بر مؤمنان منت گذاشت، هنگامی که میان آن‌ها پیامبری از خودشان برانگیخت که آیاتش را برای آنان تلاوت می‌کند و آن‌ها را پاک می‌گرداند و به آن‌ها کتاب و حکمت می‌آموزد؛ هرچند پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند.

مفهوم آیه ۱۶۴ بیان مسئولیت‌های پیامبر در حوزه **دریافت و ابلاغ وحی** و تعلیم و تبیین تعالیم.

نکات آیه ۱) منت خداوند بر مؤمنان این است که پیامبری از میان خود آنان برایشان برانگیخت.

۲) یکی از مسئولیت‌های پیامبر دریافت و ابلاغ وحی است.

۳) نتیجه ابلاغ وحی به مؤمنان (یتلوا علیهم)، پاک شدن آنان از جهل و آلوگی ها (بی‌زکیههم) است.

۴) مسئولیت دیگر پیامبر، تعلیم و تبیین آموزه‌های دین برای مؤمنان است (یعلّمُهُمُ الكتاب و الحکمة)

۳) اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهري)
پس از اسلام آوردن مردم مدینه، پیامبر ﷺ به این شهر هجرت کرد و با کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمدند (مهاجران) حکومتی را پی ریزی نمود که بر مبنای **قوانين اسلام** اداره می شد (حکومت اسلامی). مسجد مدینه را محل حکومت و رهبری خود قرار دادن، اجرای احکام خداوند به کمک مردم و گسترش عدالت از اقدامات پیامبر ﷺ در این راستا بود.
ولایت به معنی سربرستی و رهبری است و طبق روایات معصومین ﷺ مهم شمرده شده است.

حدیث مرتبط:

امام باقر علیه السلام

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى حَمْيْنِ عَلَى الصَّلَاةِ وَالرَّكَأَةِ وَالصَّوْمِ وَالْحُجَّ وَالوِلَايَةِ وَلَمْ يُنَادِ بِئْسَيْ؛ كَمَا نُودِي بِالْوِلَايَةِ»

اسلام بر پنج پایه استوار است: برنماز، زکات، روزه، حج و ولایت، و به چیز دیگری دعوت نشده آن گونه که [مردم] به ولایت دعوت شده اند.

مفهوم حدیث اهمیت ولایت (حکومت ظاهري)

نکته حدیث ولایت از نمازو روزه و سایر عبادات مهم تر است؛ زیرا تضمین کننده انجام این عبادات است.

یک توصیه برای شناخت قلمروهای سه گانه: جایی که به نوشتن، حفظ کردن یا ابلاغ آیات قرآن اشاره می شود، مربوط به قلمرو اول، «دریافت و ابلاغ وحی» است و آن جا که به شرح و توضیح آیات و احکام توسط پیامبر ﷺ و امامان علیهم السلام اشاره دارد، مربوط به قلمرو دوم، «مرجعیت دینی» است. هر کجا هم نامی از حکومت و رهبری جامعه به میان آمد، به سومین قلمرو، یعنی «ولایت ظاهري» اشاره شده است.

ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

به سه دلیل لازم است که حکومت اسلامی تشکیل شود:

۱) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

الف یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه ای براساس عدل بنانند و روابط و زندگی اجتماعی را براساس قوانین عادلانه بنانند. این هدف بزرگ بدون وجود نظام حکومتی سالم، میسر نیست.

ب) قرآن احکام اجتماعی متعددی (مثل خمس، زکات، مبارزه با ظلم و ...) دارد که اجرای آنها بدون تشکیل حکومت امکان پذیر نیست.

آیه مرتبط:

سوره حديد - آية ۲۵

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا إِلَيْبِنَاتٍ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾

به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.

مفهوم آیه یکی از اهداف ارسال پیامبران برپایی جامعه براساس عدل است.

نکات آیه ۱ خداوند برای برپایی عدل، به انسان نعمت برخورداری از (۱) پیامبران، (۲) کتاب و (۳) میزان را عطا کرده است.

۲ برپایی جامعه برپایی عدل به «ایمان در حیطه عمل» مربوط می شود که در درس ۲ دینی یازدهم به آن پرداختیم.

۳ این آیه به معیار «عدل گرایی» از معیارهای تمدن متعالی اسلام اشاره دارد. [ترکیبی با درس ۱۰ دینی دوازدهم]

اتبات: این آیه از آن جا که به «ضرورت تشکیل حکومت اسلامی» مربوط می شود با آیه ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَيَّ الَّذِينَ ...﴾ هم مفهوم است.

۲) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

ولی و سربرست حقیقی انسان ها خداست ← اطاعت و فرمانبرداری ازاو و کسانی که تعیین کرده واجب است.

اجرای هر قانون و پیروی از هر کسی، هنگامی صحیح است که به گونه ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد.

پذیرش حکومت طاغوت و انجام دستورات وی بر مسلمانان حرام است.

طاغوت یعنی کسانی که فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند اما فرمان و قانون آنها نشأت گرفته از فرمان الهی نیست.

برای همین لازم است که در جامعه حکومتی باشد که طاغوتی نباشد؛ یعنی مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

سورة نساء - آیه ۶

﴿أَلَمْ تَرِإِ الَّذِينَ يَرْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضْلِلُهُمْ صَلَالًا بَعِيدًا﴾

آیا ندیده‌ای کسانی که گمان می‌برند به آنچه برتو نازل شده و به آنچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند، اما می‌خواهد داوری به نزد طاغوت بزند، حال آن که به آنان دستور داده شده که به آن کفر بورزند و شیطان می‌خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند.

مفهوم آیه ضرورت پذیرش حکومت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

- نکات آیه** ۱ عده‌ای ظاهراً ایمان را رعایت کرده و گمان می‌کنند ایمان آورده‌اند. ایمان آن‌ها با پذیرش حکومت و داوری طاغوت خدشه‌دار می‌شود.
- ۲ مسلمانان **ناید** داوری خود را نزد طاغوت ببرند (حاکمیت طاغوت را نباید پذیرند). «قدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ»
- ۳ یکی از مصادیق گمراهی و مغلوب شیطان شدن، پذیرش حاکمیت طاغوت است.
- ۴ ثمره و نتیجه پذیرش حاکمیت طاغوت، گرفتار شدن در گمراهی دور و دراز (نه «گمراهی آشکار») است.

۳) ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی

﴿مُسْتَكْبِرُانِ وَ سَتمَگَرَانِ جَامِعَهُ هُمُواهُ بِرَأْنَدِ كَه بِرجَامِعِ دِيَگَرِ مُسْلَطَ شَوَنَدِ وَ ازْ مَنَابِعِ مَادَّیِ وَ مَعْنَوِی آنانِ بَهْرَهِ بِرَنَدِ. قَرَآنِ كَرِيمِ ازْ مُؤْمِنَانِ می‌خواهد که سلطه بیگانگان را نپذیرند و زیر بار آن‌ها نزوند. ← قاعدة نفی سیل لازمه بستن راه سلطه بیگانگان، «تشکیل حکومت اسلامی» است. تشکیل حکومت اسلامی هم مانع سلطه بیگانگان می‌شود و هم می‌تواند روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را با سایر کشورها به گونه‌ای تنظیم کند که جامعه اسلامی استقلال خود را در جهات مختلف حفظ نماید.﴾

سورة نساء - آیه ۱۴۱

﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا﴾

خداووند هرگز راهی برای سلطه کافران بر مؤمنان قرار نداده است.

مفهوم آیه نفی راه‌هایی که به سلطه بیگانگان منجر می‌شود.

نکات آیه ۱ این آیه بیان گر قاعدة نفی سیل است.

۲ با توجه به این آیه مسلمانان نباید راهی را انتخاب کنند و تصمیمی را بگیرند که به سلطه بیگانگان منجر شود.

ضرورت تشکیل حکومت اسلامی از دید امام خمینی (ره) (کشف رابطه)

۱ به این دلیل که هر نظام سیاسی غیراسلامی، نظامی شرک آمیز است، چون حاکمیت «طاغوت» است، ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کیم و ازین بیریم. ← مرتبط با ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

۲ مذهب اسلام هم‌زمان که می‌گوید خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می‌گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان‌ها چگونه باید تنظیم کنی و حتی جامعه اسلامی با سایر جامعه چگونه روابطی باید برقرار نماید. هیچ حرکت و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر این‌که مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته است. ← مرتبط با ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

ولایت معنوی رسول خدا

﴿همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست.﴾

﴿مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری (تشکیل حکومت و اجرای قوانین) است.﴾

﴿**پگونگی انباه و ولایت معنوی**: رسول خدا با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید.﴾

مثال «شفا دادن بیماران، دور کردن بلاایا از شخص یا جامعه و برآورده کردن حاجات مردم اگر به صلاح آنان باشد.»

﴿هدایت دل‌های آماده نیاز از طریق ولایت معنوی است؛ یعنی از طریق امداد غیبی، الهامات و مانند آن صورت می‌گیرد، نه از طریق آموزش معمولی و عمومی.﴾

حدیث مرتبه:

امام علی

روزی رسول خدا هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب دیگر گشوده می‌شد.

مفهوم حدیث هدایت معنوی حضرت علی توسط رسول خدا (نمونه کامل هدایت معنوی)

﴿میزان بهره‌مندی انسان‌ها از این هدایت به درجه ایمان و عمل آنان بستگی دارد:﴾

هر قدر درجه ایمان و عمل انسان‌ها بالاتر استعداد و لیاقت دریافت هدایت معنوی بیشتر (رابطه مستقیم)

عصمت پیامبر اکرم

عصمت

﴿به معنی محفوظ بودن از گناه و خطاست.﴾

﴿انجام درست مسئولیت‌های پیامبری (معلول)﴾

﴿محفوظ بودن پیامبر از گناه، خطأ و هوش‌های نفسانی (علت)﴾

﴿پذیرش گفته‌ها و هدایت‌های او از سوی مردم﴾

﴿عصمت، لازمه پیامبری پیامبران است؛ زیرا بدون عصمت، اعتماد مردم به پیامبران از بین می‌رفت و از آنان پیروی نمی‌کردند.﴾

بدون عصمت، مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؛ زیرا اگر پیامبری:

۱ در دریافت و ابلاغ وحی معصوم نباشد (علت)، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود. (معلول)

۲ در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد (علت)، امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود. (معلول)

۳ در اجرای احکام الهی معصوم نباشد (علت)، امکان دارد کارهایی که مخالف دستور خداست، انجام دهد و مردم نیاز از سرمشق بگیرند و مانند اعمال کنند و به گمراهی دچار شوند. (معلول)

فقط خداوند از آشکار و نهان افراد خیر دارد و می‌تواند توانایی افراد در دوری از گناه (عصمت) را تشخیص دهد. بنابراین وقتی خداوند کسی را به پیامبری بر می‌گزیند، معلوم می‌شود که وی می‌تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد.

آیه مرتبه:

سورة انعام - آیه ۱۲۴

﴿هُنَالِكُمْ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾

خداؤند بهتر می‌داند که رسالتش را کجا فرار دهد.

مفهوم آیه فقط خداوند شایسته تعیین جایگاه عصمت و رسالت است.

﴿مَّنْهُنَّ عِصْمَتٌ پِيَامْبَرٌ﴾: آن‌ها نیز مانند ما از غریزه و اختیار برخوردارند، اما در مقام عمل به دستورات الهی دچار گناه نمی‌شوند (معلول) زیرا کسی گناه می‌کند که هوی و هوش براو غلبه کند و کسی که حقیقت گناه و معصیت را مشاهده می‌کند و می‌داند که با انجام آن از لطف و رحمت خدا دور می‌شود، محبت خدا را با هیچ چیز عوض نمی‌کند. (علت)

غلبة هوی و هوش (علت) گناه نکردن (معلول)

شناخت و مشاهده حقیقت گناه و آگاهی از عاقبت انجام آن (علت) گناه نکردن (معلول)

ما انسان‌ها در مورد بعضی از گناهان معصوم هستیم و حتی تصور آن‌ها برای ما آزاردهنده است، پیامبران در مورد همه گناهان عصمت دارند.

سؤالات درس پنجم

(رنگی)

۱) قرآن کریم در توصیف چه کسانی می‌فرماید: «شیطان می‌خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند»؟

(۱) ﴿وَقَدْ أَمْرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾

(۲) ﴿أَنْ يُضْلِلُهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

(۳) ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّالَّعَوتِ﴾

﴿سرخ﴾ برای پاسخ به این سوال، متن آیه را باید به قاطر داشته باشید.

۱۳۴

۱۱ از حدیث شریف «بنی‌الاسلام علی خمس علی الصلاة والزکاة والصوم والحج والولاية...» کدام مفهوم دریافت می‌گردد؟

(۱) اجرای قوانین و احکام دین در سایه ولایت الهی دارای اهمیت است.

(۲) اسلام یک دین کامل و دربردارنده همه ابعاد فردی و اجتماعی انسان است.

(۳) برای رسیدن به جامعه عادلانه، رعایت احکامی مانند نماز، زکات، حج و ولایت ضروری است.

(۴) به اجرای احکام دین از جمله نماز، زکات، روزه، حج و ولایت اهمیت زیادی داده شده است.

۱۲ طاغوت به چه کسانی گفته می‌شود و پذیرش حکومت او چه حکمی دارد؟

(۱) گمان می‌کنند به آنچه برپایمرو پیش از او نازل شده ایمان دارند، اما ایمان نیاورده‌اند - حرام می‌باشد.

(۲) گمان می‌کنند به آنچه برپایمرو پیش از او نازل شده ایمان دارند، اما ایمان نیاورده‌اند - اجتناب‌ناپذیر است.

(۳) به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، درحالی که فرمان و قانونشان غیرالله است - حرام می‌باشد.

(۴) به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، درحالی که فرمان و قانونشان غیرالله است - اجتناب‌ناپذیر است.

۱۳ مطابق حدیث امام باقر علیهم السلام ترین پایه اسلام چیست و کدام آیه یکی از دلایل ضرورت آن را بیان می‌کند؟

(۱) الصلاة - ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أَشْوَأُ حَسَنَةً لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَةَ ذَكْرَ اللَّهِ كَيْفِيَا﴾

(۲) الولاية - ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أَشْوَأُ حَسَنَةً لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَةَ ذَكْرَ اللَّهِ كَيْفِيَا﴾

(۳) الصلاة - ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا إِلَيْتُمْ بِالْبُيُّنَاتِ وَأَنْذَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُولُوا النَّاسُ بِالْقُسْطِ﴾

(۴) الولاية - ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا إِلَيْتُمْ بِالْبُيُّنَاتِ وَأَنْذَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُولُوا النَّاسُ بِالْقُسْطِ﴾

۱۴ چگونه می‌توانیم استعداد و لیاقت خود را برای دریافت هدایت‌های معنوی افزایش دهیم؟

(۱) درجه ایمان و عمل خود را بالا ببریم.

(۲) از طریق الهامات روحی و امدادهای غیبی اقدام نماییم.

(۳) با عبودیت و بندگی واسطه فیض خالق به مخلوق شویم.

۱۵ لازمه برقراری احکام شرع و عمل به آن‌ها چیست و نقش پیامبر اکرم ﷺ در این رابطه کدام است؟

(۱) بهره‌مندی از مقام سرپرستی و رهبری معنوی - بیان‌کننده و روشنگر

(۲) تشکیل یک حکومت و دستگاه اداره و اجرا - بیان‌کننده و روشنگر

(۳) بهره‌مندی از مقام سرپرستی و رهبری معنوی - رأس تشکیلات

۱۶ با توجه به آیات قرآن، کسانی که داوری را نزد طاغوت می‌برند در حالی که باید به او کافرشوند، چه خصوصیتی دارند؟

(۱) ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾

(۲) ﴿وَمَنْ يَتَّقِلِّبْ عَلَى عَقِيقَتِهِ فَلَنْ يَضْرُبَ اللَّهَ شَيْئًا﴾

(۳) ﴿تَرْكُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾

۱۷ سرنخ برای پاسخ به این سوال، قسمت اول آیه را باید به قاطر راشته باشید.

۱۸ خداوند متعال برای اقامه قسط و عدل چه امکاناتی در اختیار مردم قرار داده است؟

(۱) ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا إِلَيْتُمْ بِالْبُيُّنَاتِ وَأَنْذَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ﴾

(۲) ﴿رَسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِتَلَاقِيَنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً بَعْدَ الرُّشْلِ﴾

(۳) ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَيْلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَسْتَخْفَفُنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾

۱۹ ولایت به معنی سرپرستی و رهبری در جامعه، از چه زمانی در برنامه رسالت پیامبر ﷺ آغاز شد و چگونه مردم از آن بهره‌مند شدند؟

(۱) بعد از هجرت - انجام اعمال در سایه ولایت الهی

(۲) بعد از دعوت علی - انجام اعمال در سایه ولایت الهی

(۳) بعد از هجرت - مراجعته به مرجع برای فهم آیات خداوند

۲۰ سرنخ «سرپرستی و رهبری یا ملعون» همان ولایت ظاهری (کلومت) است. پس باید برسی کنید که پیامبر بعد از «عوت علی کلومت اسلامی را تشکیل داد

یا بعد از هجرت به مدینه.

۲۱ وجود چه خصوصیتی موجب می‌شود تا انسان، حتی با ادعای ایمان به خداوند متعال، گرفتار دسیسه‌های گمراه‌کننده شیطان گردد؟

(۱) ﴿وَمَنْ يَتَّبَعْ عَبْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يَبْتَلَ مِنْهُ﴾

(۲) ﴿أَفَيَالْبَاطِلُ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ﴾

(۳) ﴿نُبَرِّدُونَ أَنْ يَتَحَاَوُّلُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾

(۴) ﴿وَمَا أَهْمُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظْهُونَ﴾

۲۲ سرنخ در اینجا هم دانستن متن کامل آیه، در رسیدن به پاسخ به شما کمک می‌کند. علاوه بر آن به «ادعای ایمان به فرا» و «دسیسه‌های گمراه‌کننده شیطان»

دقیقت کنید.

درس هشتم: بازگشت

در این درس چه می خوانیم؟

در این درس، مفاهیم کلیدی «حقیقت توبه»، «پیرایش و تخلیه از گناهان»، «مراحل تکمیلی توبه» و «حیله‌های شیطان در مورد گناهکاران» مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد و در پایان نیز، به «توبه اجتماعی» اشاره می‌شود.

نکات ۱ خدای متعال به حضرت داود فرمود: «ای داود! اگر روی گردانان از من می‌دانستند که چگونه انتظار آن‌ها را می‌کشم و شوق بازگشتشان را دارم، بدون شک از شوق آمدن به سوی من جان می‌دادند و بندبند و جودشان از محبت من از هم می‌گست.

۲ جمله «اگر بنده می‌بود، بندگی می‌کرد و حرمت صاحب خود را نگه می‌داشت». از امام موسی کاظم خطاب به خدمتکار «بُشْرِين حارث» بیان گردید و گفتن این

جمله موجب شد تا «بُشْرِين حارث» که تا آن روز در زمرة اشراف زادگان و عتبان از قرار داشت، در سلک مردان پرهیزکار و خدابرست درآید.

۳ انسان تنها موجودی است که علاوه بر ایستادگی در برابر موانع بیرونی، می‌تواند در برابر موانع درونی نیز ایستادگی کند و حتی علیه خود انقلاب کند.

۴ انسان می‌تواند با پیروی از عقل علیه «خود دانی» یعنی تمایلات ناپسند خود انقلاب کند (انقلاب پسندیده) و هم می‌تواند با پیروی از نفس امراه و انجام گناه، «خود عالی» را سکوب کرده و از فرمان‌های خدا سریچی کند و به خود ستم روا دارد (انقلاب ناپسند). [ترکیبی با درس ۱۶ دینی بازدهم]

حقیقت توبه (بازگشت)

مفهوم لغوی توبه: بازگشت

مفهوم توبه انسان (عبد): بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرارگیری در دامن عفو و غفران او

مفهوم توبه فداوند (معبد): بازگشتن خدا به سوی بندگی و گشایش درهای رحمت به روی او و بازگرداندن آرامش به قلب او

شرط پذیرفته شدن توبه: احساس پشیمانی واقعی و گفتن «استغفار لله» در دل (ونه فقط در ظاهر و برزبان)

احادیث مربوطه:

امام باقر

«برای توبه کردن، پشیمانی کافی است.»

مفهوم حدیث پشیمانی، حقیقت توبه

نکته حدیث همین که انسان بعد از انجام گناه در دل احساس پشیمانی کند، توبه انجام شده و گناه بخشیده می‌شود.

ای محمد بن مسلم! گناهان مؤمن، وقتی که از آن‌ها توبه می‌کند، بخشیده شده است. پس مؤمن، باید بعد از توبه کردن، عمل را از نو آغاز کند و زندگی را از سرگیرید. البته آگاه باش که این امتیاز فقط برای اهل ایمان است.

محمد بن مسلم از امام سوال کرد: «اگر مؤمن بعد از گناه واستغفار باز هم به طرف گناه بازگشت، آن وقت چه می‌شود؟

اما فرمود: ای محمد بن مسلم! تو خیال می‌کنی مؤمن از گناهش پشیمان می‌شود و از آن استغفار می‌کند، اما خداوند توبه او را قبول نمی‌کند!

محمد بن مسلم باز دیگر می‌پرسد: حال اگر این توبه شکستن را بازها تکرار کند و پس از هر گناه باز هم توبه کند و از خدا طلب بخشش نماید، باز هم قبول است؟

اما در هواب فرمود: هر وقت مؤمن با استغفار و توبه به سوی خدا بازگردد، خداهم با بخشش به سوی او بازمی‌گردد. سپس امام این آیه را خواند: «اوست که توبه بندگانش را می‌بخشد و می‌داند که چه می‌کنید.»

سپس امام به محمد بن مسلم تذکر داد و فرمود: مراقب باش مؤمنین را از رحمت خدا مأیوس نکنی!

مفهوم حدیث صدبار آگر توبه شکستی باز آ

نکته حدیث

این حدیث، که از امام باقر به یکی از باران خود بیان شده است، بیانگر «توب بودن» خداوند می‌باشد؛ به این معنا که مؤمنین این امتیاز را دارند که حتی پس از بارها توبه شکستن، چنانچه با استغفار و توبه به سوی خداوند بازگردند (توبه عبد)، خدا نیز با بخشش خود به سوی آن‌ها بازگردد (توبه معبد).

ارتباط: عبارت «مراقب باش مؤمنین را ...» با آیه «لا تقنطوا من رحمة الله» از همین درس، مرتبط است.

توبه و پاکی

مفهوم پدراش (تقليه): توبه، گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شست و شو می‌دهد.

آحادیث مرتبط:

رسول اکرم ﷺ

«الَّتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»

کسی که از گناه توبه کرده، مانند کسی است که هیچ گناهی نکرده است.

امیرمؤمنان علیه السلام

«الثَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَتَعْسِلُ الذُّنُوبَ»

توبه دلها را پاک می‌کند و گناهان را می‌شوید.

مفهوم احادیث توبه = پاک کننده و تخلیه کننده انسان از گناهان

چند نکته در رابطه با توبه

نکته اول: با توبه، همه گناهان حتی شرک هم آمرزیده می‌شود.

آئیه مرتبط:

سورة زمر- آیه ۵۳

﴿فُلِّي عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَعْفُرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

بگوای بندگان من که زیاده به خود ستم روا داشته اید، از رحمت الهی نامید نباشید، خداوند همه گناهان را می بخشد، چراکه او آمرزنده مهربان است.

مفهوم آیه آمرزیده شدن همه گناهان با توبه حتی شرک

نکات آیه ۱ آمرزش گناهان بندگان توسط خداوند، براساس دو صفت «غفور» و «رحمی» خداوند صورت می‌گیرد.

۲ این آیه خطاب به پیامبر ﷺ است و در آن «پاس و نامیدی» از رحمت الهی، منع شده است.

۳ هر گناهی که انسان مرتكب می‌شود، در حقیقت «ستمی» است که انسان بر خود روا داشته است. **﴿أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ﴾**

۴ عبارت **﴿عِبَادِي﴾** به معنای «بندگان من» در این آیه بیانگر «توحید در مالکیت» می‌باشد. [ترکیبی با درس ۲ دینی دوازدهم]

نکته دوم: شرط تبدیل گناهان به حسنات: همراهی توبه با ایمان و عمل صالح

آئیه مرتبط:

سورة فرقان- آیه ۷۰

کسی که بازگرد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می‌کند؛ زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.

مفهوم آیه پیرایش و تخلیه انسان از گناه با توبه

نکات آیه ۱ شرط تبدیل گناهان به حسنات، ملازمت و همراهی توبه با ایمان و عمل صالح می‌باشد.

۲ مدل ساختن گناهان به حسنات، براساس دو صفت «آمرزنده» و «مهریان» خداوند صورت می‌پذیرد. **﴿غَفُورٌ وَ رَحِيمٌ﴾**

ارتباط: این آیه با احادیث «التوبه تطهیر ...» و «التأب من الذنب ...» مرتبط است.

نکته سوم: آسان تر بودن توبه در جوانی

حدیث مرتبط:

پیامبر اکرم ﷺ

«کسی نزد من محبوب تر از جوان توبه کار نیست.»

نکته حدیث توبه در جوانی آسان تر است و خداوند توبه جوانان را بسیار دوست دارد.

ارتباط: این حدیث دارای ارتباط معنایی با حدیث «خداوند، بندۀ گناهکار توبه کننده را دوست دارد» می‌باشد.

توجه: به دو عبارت مشابه به هم که در زیرآمده دقت کنید:

۱ محبوب‌ترین فرد نزد خداوند ← جوان توبه‌کار

۲ محبوب‌ترین بنا نزد خداوند ← ازدواج [ترکیبی با درس ۱۸ دینی یازدهم]

نکته چهارم: در توبه همیشه باز است، اما توفیق توبه همیشه میسر نیست. از همین رو، باید لحظه‌های توفیق را شکار کرد و خود را در دامن مهر خداوند انداخت.

نکته پنجم: تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.

آیه مرتبه:

سوره بقره - آیه ۲۲

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الشَّوَّالِيْنَ وَيُحِبُّ الْمُتَظَهِّرِيْنَ﴾

خداوند کسانی را که زیاد توبه می‌کنند، دوست دارد و پاکیزگان را دوست دارد.

مفهوم آیه: محبت خداوند به انسان‌های توبه‌کار و پاکیزه

نکته آیه: توبه برای بار چند نیز بلامانع است؛ چرا که چنین فردی با این‌که در دام گناه افتاده است، اما قلبش نزد خداوند است و به سرعت

پشیمان می‌شود. [توبه: بسیار توبه‌کننده]

حیله‌های شیطان

روش اول: کشاندن انسان به گناه با وعده «گناه کن و بعد توبه کن» و سپس مأیوس ساختن انسان از رحمت الهی با جمله «آب که از سر گذشت، چه یک وجب

چه صد و جب»

آیات مرتبه:

طبع زفیض کرامت مُبر که حُلُقِ کریم گه بخشید و بر عاشقان ببخشاید

نکته آیات: اگر انسانی واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، هر چقدر هم که بد باشد، خداوند حتماً توبه‌اش را می‌پذیرد.

روش دوم:

کشاندن انسان به «تسویف»؛ به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن. (از ریشه « Sof »)

این حیله شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود.

درست است که انسان هر زمان، قلبًا توبه کند، توبه‌اش پذیرفته می‌شود، اما باید دقت کرد که ممکن است انسان به قدری به گناه آلوده شود، که توبه قلبی و حقیقی امکان‌پذیر نباشد.

روش سوم:

کشاندن انسان به شقاوت به صورت «گام به گام» و «آهسته»

علت این گونه کشش: در این فرآیند تدریجی، انسان متوجه رشتی گناه و قبح آن نمی‌شود و اقدام به توبه نمی‌کند. (مثل روابط نامشروع که با وسوسه‌های شیطان از دوستی‌های ساده و اولیه آغاز می‌شود.)

نکات:

۱ بیت «مدتی فردا و فردا و عده داد / شد درخت خار او محکم نهاد» از مولوی، بیانگر همین حیله شیطان است که بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود.

۲ با توجه به آیات مولوی در رابطه با این حیله، دارای:

شخص درشت خوش سُخن = نشاننده خارین = هر روز بیرون و مضطربتر می‌شود = هر روز زار و خشکتر می‌شود. (گناهان در دل انسان هر روز قوی‌تر می‌شوند) درخت خارین = هر روز جوان تر می‌شود = هر روز و هر دم سبزتر می‌شود = هر روز نهادش محکم‌تر می‌شود. (انسان هر روز برای جبران گذشته و ترک گناهان، ضعیف‌تر می‌شود)

مراحل تکمیلی توبه (نتایج و آثار توبه)

حقیقت توبه همان حالت پشمیانی و تصمیم بر ترک گناه است که این تصمیم، آثار و نتایج زیر را در پی دارد:

۱) تلاش در جهت دور شدن از گناه

اگر توبه‌کننده حقیقتاً توبه کرده باشد (شرط)، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه‌ای هم داشته باشد، سعی خواهد کرد که در عمل از آن دوری نماید. (مشروط)

۲) جبران حقوق الهی و حقوق مردم حقوق الهی

مهمنه ترین حق خداوند ← حق اطاعت و بندگی او

انسان توبه کننده باید بکوشد کوتاهی های خود را در پیشگاه الهی جبران کند، مانند: نمازها یا روزه های ازدست رفته.

البته از آن جا که خداوند نسبت به بندگان مهربان است، اگر بینند شخص توبه کار، تلاش خود را کرده اما نتوانسته همه گناهان را جبران کند، بقیه موارد را خود جبران نموده و او را عفو می نماید.

حقوق مردم

انسان توبه کننده باید بکوشد حقوق مادی و معنوی ضایع شده از مردم را جبران کند.

دارد ← حقوق شان را در حدّ توان ادا کند و رضایت صاحبان حق را بدست آورد.

اگر به آنان دسترسی ندارد ← به نیابت از آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش کند.

توجہ حقوق معنوی مردم بسیار مهم تراز حقوق مادی آن ها است.

نمونه هایی از «زوال (از بین بردن) حقوق معنوی»
شکستن قلب (دل) و یا ریختن آبروی کسی
راه اندازی جریان انحرافی

توبه اجتماعی

مفهوم توبه اجتماعی

اگر جامعه نیز در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خدا خارج شد، نیازمند به بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است.

رباخواری - رشوگیری

نمونه هایی از انحراف های اجتماعی که باید در همان مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند [ترکیبی با درس ۵ دینی یازدهم]
تا گسترش نیابند و ماندگار نشونند.
اطاعت از طاغوت

ظلم کردن و ظلم پذیری

مهمنه ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از این بیماری ها ← انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر (نظرارت همگانی)

علت: انجام ندادن این وظیفه

معلول: قوی تر و محکم تر شدن گناهان اجتماعی و نفوذ آن در تمام سطوح جامعه

مهمنه ترین عامل در رفع گناهان اجتماعی و اصلاح جامعه ← واکنش مردم به گناهان جامعه

خداوند در آیه ﴿ذلک بآن الله لم يك مغيّر نعمة ...﴾، عامل تعییر در یک جامعه را، رفتار خود آن مردم بیان می کند. [ترکیبی با درس ۱۲ دینی یازدهم]

مهلت توبه

سراسر عمر، ظرف «زمان توبه» است.

بهترین زمان توبه زمانی که ← امکان توبه، بیشتر، انجام آن، آسان تر و جبران گذشته راحت تر است.

دوره جوانی ← دوره انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی (همچون ریشه های نهالی کم عمق) / امکان اصلاح آسان تر است.

دوره پیری ← دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خواهی و خصلت ها (همچون درخت تنومندی که کنند آن بسیار سخت است). / امکان اصلاح سخت تر است.

آسان تر است.

طبق سخن امام خمینی (ره)، بهار توبه ایام جوانی است، که در آن دوران، بار گناهان کمتر، کدورت قلبی و ظلمت باطنی ناقص تر و شرایط توبه سهل تر و آسان تر است.

سؤالات درس هشتم

۱) چرا شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت، او را گام به گام به سمت گناه می کشاند و حیله تسویف چه مشکلی برای فرد ایجاد می کند؟ (ریاضی ۹۸)

(۱) از رحمت خدا مأیوس شود و بگوید دیگر توبه ام پذیرفته نیست - نامیدی از توبه

(۲) از رحمت خدا مأیوس شود و بگوید دیگر توبه ام پذیرفته نیست - عادت به گناه

(۳) متوجه رشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند - نامیدی از توبه

(۴) متوجه رشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند - عادت به گناه

- ۱۲) کدام مورد مفهوم عبارت «**قُلْ يَا عَبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ**» را بیان نموده است؟ (تبریزی ۹۸)**
- هر دو عالم پر ز نور و دیده نایینا چه سود
تا کی مقام دوست به دشمن رها کنیم
گنه بخشید و بر عاشقان بی خشاید
تو حید محض کز همه رو در خدا کیم
- ۱) مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان
۲) چند آید این خیال و رود در سرای دل
۳) طمع ز فیض کرامت میر که خلق کریم
۴) روی از خدا به هر که کنی شرک خالص است
- ۱۳) چه زمانی توبه و اصلاح اجتماعی و بازگشت به مسیر توحید، لازم است؟ (ریاضی ۹۸)**
- (۱) وقتی که رفتار ناپسند برخی سبب بدینی دیگران به دین شده باشد.
(۲) وقتی که تلاش های بزرگ و فعالیت های ایثارگرانه در جامعه لازم باشد.
(۳) از ابتدای ایجاد انحراف های اجتماعی تا از گسترش آن جلوگیری شود.
(۴) از زمانی که گناهان اجتماعی محکم شوند و سطوح جامعه را در برگیرند.
- ۱۴) با توجه به عبارت شریفه «**خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند، زیرا خداوند آمرزند و مهربان است**» با چه شرایطی این تبدیل صورت می گیرد؟ (فаж ارکشور انسانی ۹۸)**
- (۱) توبه - استغفار - تقوا
(۲) پیشمانی - ایمان - تقوا
(۳) پیشمانی - استغفار - عمل صالح
- ۱۵) پاداش الهی برای کسی که توبه کند و ایمان بیاورد، سپس نیکوکار شود، چیست؟ (انسانی ۹۷ - با تغییر)**
- (۱) «همانا خداوند به سوی او بازمی گردد.»
(۲) «خداوند همه گناهان او را می بخشد.»
(۳) «خداوند را آمرزند مهربان می یابد.»
(۴) «خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند.»
- ۱۶) مهم ترین بخش حق الناس و حقوق الهی به ترتیب چیست؟ (تبریزی ۹۶ - با تغییر)**
- (۱) حقوق معنوی - توحید ریوی
(۲) حقوق مادی - توحید پذیری
(۳) حقوق مادی - توحید عملی
- ۱۷) وجود کدام خصوصیت در جوانان، توبه را برای آنان آسان تر می کند و در نگاه پیامبر اکرم ﷺ، محبوب ترین فرد چه کسی است؟ (انسانی ۹۶ - با تغییر)**
- (۱) ثبات خصلت ها - فرد بسیار توبه کننده
(۲) ثبات خصلت ها - جوان توبه کار
(۳) انعطاف پذیری - فرد بسیار توبه کننده
(۴) انعطاف پذیری - جوان توبه کار
- ۱۸) از تدبیر در آیه شریفه «**کسی که بازگردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند؛ زیرا خداوند آمرزند و مهربان است**»، کدام مفهوم دریافت می شود؟ (ریاضی ۹۵)**
- (۱) بین گناه تا غفران فاصله و مرحله ای نیست، توبه دل ها را پاک و گناهان را از قلب خارج می کند.
(۲) بین گناه تا تبدیل گناهان به حسنات، سه مرحله انجام می شود: توفيق توبه از خداوند، ایمان به خدا و عمل صالح.
(۳) توبه، دروازه رحمتی است که به روی بندگان گشوده شده و تنها بازگشتن از گناه به سوی فرمان برداری از خداوند است.
(۴) کسی که توبه کند، مانند کسی است که گناه نکرده، هم پاک می شود و هم بلا فاصله گناهانش به حسنات تبدیل می شود.
- ۱۹) کدام روایت، بیانگر خروج گناهان از قلب و شست و شوی دل با توبه است و این عمل چه نام دارد؟ (انسانی ۹۳ - با تغییر)**
- (۱) التوبه تطهیر القلوب و تغسل الذنوب - پیرايش
(۲) ﴿التوبه تطهير القلوب و تغسل الذنوب﴾ - استغفار
(۳) ﴿المستغفر من الذنب و يفعله كالمستهزى بربه﴾ - تخلیه
- ۲۰) خداوند به حضرت داود عليه السلام در مورد توبه کنندگان چه فرموده اند؟ (ریاضی ۹۴)**
- (۱) ای داود! معصیت گناه کاران به هنگام توبه بخشیده می شود.
(۲) ای داود! توبه گناه کاران موجب غفران و بخشودگی گناهان است.
(۳) اشتباق معصیت کاران به هنگام توبه به قدری است که بندبند وجود شان از محبت من لبریز می شود.
(۴) اشتباق من برای ترک معصیت گناه کاران به قدری است که اگر آنان می دانستند از شوق آمدن به سوی من جان می دادند.
- ۲۱) «**بازگشت لطف و آمرزش الهی به انسان**» و «**بازگشت از گناه به سوی فرمان برداری**» به ترتیب توبه و را ترسیم می کند که مفهوم دوم از دقت در پیام عبارت «.....» به دست می آید. (ریاضی ۹۲)**
- (۱) معبد - عبد - المستغفر من الذنب و يفعله كالمستهزى بربه
(۲) عبد - معبد - المستغفر من الذنب و يفعله كالمستهزى بربه
(۳) عبد - معبد - التائب من الذنب کمن لا ذنب له

۱۴ دروغ، ظلم پذیری، غیبت و رباخواری، به ترتیب از گاهان می باشد و راه اصلاح و معالجه جامعه از این بیماری‌ها انجام است.

(۱) فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی - اجتماعی - توبه فردی و اجتماعی

(۲) فردی - اجتماعی - اجتماعی - اجتماعی - امر به معروف و نهى از منکر

۱۵ عبارت قرآنی «لَا تُقْنِطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ» خطاب به چه کسانی بیان گردیده است و عبارت «عبدی» بیانگر کدام بعد از بعاد توحید می باشد؟

(۱) بندگان مخلص خدا - توحید در عبادت (ترکیبی با درس ۳ دینی (وازدھم))

(۲) بندگان مخلص خدا - توحید در عبادت

(۳) پیامبر اکرم ﷺ - توحید در عبادت

۱۶ سرخ: این که هر آیه، مقابله کیست و یا در برآرده کسانی صحبت می کند، فیلی موم است و به راهی قابل تشیفی است، اگر ابتدای آیات را نشانه گذاری کنید و یا فقط کنید مشکلاتان حل می شود. مثلاً وقت کنید تمام «قل» های کتاب (رسی، خطاب به «پیامبر ﷺ») بیان گردیده است.

قل یا عبادی الذين اسرعوا ...

مقابله پیامبر ﷺ

۱۷ آن جا که با حافظ شیرین سخن هم نوا شده و بگوییم «طبع ز فیض کرامت مبارکه حلقه کریم / گنه بیخشید و بر عاشقان بیخشايد» پیام کدام آیه را انیس جان خود نموده ایم؟

(۱) «از رحمت الهی نامید نباشد و خداوند همه گناهان را می بخشد.»

(۲) «خداوند کسانی را که زیاد توبه می کنند، دوست دارد.»

(۳) «به یقین هر کس خود را ترکیه کرد، رستگار شد.»

(۴) «و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمیک جستند، به زودی [خدا] آنان را در جوار رحمت خود درآورد.»

۱۸ کدام حیله شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می رود و کدام خصلت در جوانان، امکان توبه را برای آنان بیشتر و انجام آن را آسان تر می کند؟

(۱) کشاندن انسان به سمت گناه با «تسویف» - «پیشمانی و تصمیم بر ترک گناه»

(۲) کشاندن انسان به سمت گناه با «تسویف» - «انعطاف پذیری»

(۳) کشاندن انسان به شقاوت به صورت «گام به گام» و «آهسته» - «انعطاف پذیری»

(۴) کشاندن انسان به شقاوت به صورت «گام به گام» و «آهسته» - «پیشمانی و تصمیم بر ترک گناه»

۱۹ سرخ: برای پاسخ به سوالی که موضوع آن «بیان» هستند باید به دو ویژگی بیان بیشتر دقت کنید:

(۱) سن کم و فرجت زیادی که قدر می کنند برای بیان گذشتہ خود دارند. ۲) فحصلت هایی که هنوز در آن ها شکل و قالب مکملی به خود نگرفته اند.

۲۰ شرط «غفران کامل الهی» در رابطه با کسانی که در حال جبران حقوق الهی می باشند، چیست و از مصادیق تضییع حقوق معنوی مردم، کدام می باشد؟

(۱) به کارگیری تمام تلاش توسط فرد توبه کار - مسبب بدین شدن دیگران به دین با رفتار خود

(۲) به کارگیری تمام تلاش توسط فرد توبه کار - پذیرش ستم و اطاعت از غیر خدا

(۳) اظهار ندامت ظاهری و پیشمانی قبلی از آن گناهان - مسبب بدین شدن دیگران به دین با رفتار خود

(۴) اظهار ندامت ظاهری و پیشمانی قبلی از آن گناهان - پذیرش ستم و اطاعت از غیر خدا

۲۱ براساس آیات قرآن کریم، ثمرة «آمرزند» و «مهریان» بودن خداوند کدام است؟

(۱) ﴿إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ التَّوَابِين﴾

(۲) ﴿إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾

(۳) ﴿فَسِيَدُ الْجَلَلِمْ فِي رَحْمَةِ مِنْهُ﴾

۲۲ معنای لغوی «توبه» و «تسویف» به ترتیب کدام است؟

(۱) رجوع از گناه به سوی خدا - کار امروز را به فردا انداختن

(۲) بازگشت - کار امروز را به فردا انداختن

۲۳ کدام آیه شریقه به مهم ترین حق خداوند بربندگان اشاره دارد؟

(۱) ﴿فَلَمَّا يَحْكُمُ اللَّهُ عَلَى النَّاسِ مَا كَانُوا بِهِ يَعْمَلُونَ﴾

(۲) (ترکیبی با درس ۳ دینی (وازدھم))

(۳) ﴿أَنَّ اللَّهَ رَبُّ الْمُلْكِ وَرَبُّ الْعِزَّةِ هُوَ أَكْبَرُ مَا يَرَى﴾

(۴) ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَأَعْصَمُوا بِهِ ...﴾